

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้
ของโรงเรียนในเขตตะวันออก

จุฬามาศ ประเสริฐสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จุฑามาศ ประเสริฐสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สร สุนทรายุทธ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สร สุนทรายุทธ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล จริตควร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2550

ประกาศคุณูปการ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นผลมากจากได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ธร สุทธรายุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวี รองศาสตราจารย์ ชารี มณีสรี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมถวิล จริตควรร คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้การแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ที่กรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำสถิติในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณพระมหาอำนาจ ครอบบุญ บาทหลวง ดร. ถิอชัย จันทรไพบี ดร.นวลผจง อุดรพิมพ์ และคุณคำนึง ผุดผ่อง ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนและครู ของโรงเรียนตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ในเขตตะวันออก ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการอำนวยความสะดวกและตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ขอกราบระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ที่ปลูกฝังให้ลูกรักการเรียนรู้ มานะ อดทน ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบบูชาพระคุณบุพการีและบูรพาจารย์ทุกท่าน

จุฑามาศ ประเสริฐสุข

48990037: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน/ องค์การแห่งการเรียนรู้/ โรงเรียนในเขตตะวันออก

จุฬามาศ ประเสริฐสุข: ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก (ENVIRONMENTAL FACTORS OF TEACHING AND LEARNING PROCESS AFFECTING LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOLS IN EASTERN REGION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ธร สุทธราชยุทธ, Ph.D., ภารดี อนันต์นาวี, กศ.ค. 167 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน และระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ เปรียบเทียบปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน จำแนกตามประเภทโรงเรียน และระดับช่วงชั้น ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และสร้างสมการพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยรวม จากปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาโรงเรียน ในพื้นที่เขตตะวันออก ปีการศึกษา 2549 สุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งชั้นตามประเภทโรงเรียนและระดับช่วงชั้น จำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนในเขตตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับดี
2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามประเภทโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของ โรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับช่วงชั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก
5. องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามประเภทโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับช่วงชั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
7. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก โดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
8. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนแต่ละด้าน สามารถพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก โดยพบว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและการบริหาร (X_4) ปัจจัยด้านสถานนักเรียนและกลุ่มเพื่อน (X_6) และปัจจัยด้านสุขภาพ (X_5) สามารถพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยรวม (Y) ได้ร้อยละ 54.30 และสามารถร่วมกันทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้สมการพยากรณ์ดังนี้

$$\hat{Y} = .17 + .41(X_4) + .34(X_6) + .17(X_5)$$

48990037: MAJOR: EDUCATION ADMINISTRATION; M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: ENVIRONMENTAL FATORS OF TEACHING AND LEARNING/ LEARNING

ORGANIZATION/ SCHOOLS IN EASTERN REGIAN

JUTAMAT PRASERTSUK: ENVIRONMENTAL FATORS OF TEACHING AND LEARNING
PROCESS AFFECTING LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOLS IN EASTERN REGION.

ADVISORY COMMITTEE: DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., PARADEE ANANAWEE, Ed.D. 167 P. 2007.

The purposes of research were to determine the levels of environment factors of teaching-learning process, learning organization, to compare the environmental factors and school learning organization classified by school types and class levels, to determine the correlation between school environment and learning organization, and to construct the learning organization affected by school environment. The samples, by means of stratified sampling, consisted of 230 teachers in eastern regain. The research tool for collecting the date was a four-rating-scale questionnaire. Instrument used for analyzing the data were mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA, product of moment correlation, and stepwise regression.

The results of the study were as follows:

1. The environmental factors of teaching learning process were rated at the good level.
2. The environmental factors of teaching learning process classified by school types were found no significant difference.
3. The environmental factors of teaching learning process classified by class levels were found no significant difference.
4. The school learning organization was ratted at the high level.
5. The school learning organization classified by school types were found no significant difference.
6. The school learning organization classified by class levels were found no significant difference.
7. The total environmental factors of teaching-learning process, as well as then each aspect showed significant correlation at the .05 level.
8. Each aspect of the school environmental factors of teaching learning process could predict the school learning organization and found the factors on student-teacher relationship and admiration (X_4), student council and groups (X_6), and health (X_5) could predict the school learning organization (Y) at 54.30 %. It an showed the joint prediction with statistical significance at the .05 level. The raw score equation is shown follows:

$$\hat{Y} = .17 + .41(X_4) + .34 (X_6) + .17 (X_5)$$

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
คำถามในการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ความเป็นมาของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน.....	11
สภาพการบริหารงานของโรงเรียนในฝันในเขตตะวันออก.....	12
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน.....	15
แนวคิดทฤษฎีองค์การแห่งการเรียนรู้.....	49
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนกับองค์การแห่งการเรียนรู้.....	57
ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	76
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
สรุปผลการวิจัย.....	109
การอภิปรายผล.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	127
บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก.....	146
ภาคผนวก ข.....	150
ภาคผนวก ค.....	163
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	167

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทโรงเรียนและระดับช่วงชั้น ในเขตตะวันออก.....	74
2 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน.....	82
3 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านที่พักอาศัยและอาคารสถานที่.....	83
4 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน.....	84
5 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านวิชาการ.....	86
6 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและ การบริหาร.....	87
7 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านสุขภาพ.....	88
8 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก ด้านสถานักเรียนและกลุ่มเพื่อน.....	89
9 เปรียบเทียบปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามประเภทโรงเรียน.....	90
10 เปรียบเทียบปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับช่วงชั้น.....	91
11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบน มาตรฐาน ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมและรายด้าน.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน..... 94
13	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในเขตตะวันออก ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้..... 95
14	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในเขตตะวันออก ด้านการมีรูปแบบวิธีการคิด..... 96
15	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในเขตตะวันออก ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน..... 97
16	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในเขตตะวันออก ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม..... 98
17	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับ องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในเขตตะวันออก ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ..... 99
18	เปรียบเทียบองค์การแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามประเภท โรงเรียน..... 100
19	เปรียบเทียบองค์การแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับ ช่วงชั้น..... 101
20	วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน องค์การแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนในเขตตะวันออก จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมและรายด้าน..... 103
21	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในเขตตะวันออก โดยภาพรวม ($n = 230$)..... 104
22	ค่า <i>Tolerance</i> และ <i>VIF</i> ของตัวแปรอิสระในด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การสอน..... 105
23	อำนาจพยากรณ์ของตัวพยากรณ์และการคัดเลือกตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดจากตัวแปรปัจจัย สิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน 6 ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนในเขตตะวันออก..... 106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
24	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวแปรพยากรณ์ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก แต่ละด้าน ที่สามารถพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตตะวันออก โดยเลือก ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการสร้างสมการพยากรณ์..... 106
25	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม ทางการเรียนการสอนของโรงเรียนในเขตตะวันออก..... 164
26	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในเขตตะวันออก..... 166

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย.....	6
---	-------------------------------	---

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University